

הלכות שמטה ויובל פרק ו

א. פרות שביעית אין אוכלין מהן אלא כל זמן שאותו המין מצוי בשדה, שנאמר "ולבַּהֲמַתְךָ ולַחֲיָהּ, אשר בארְצֶךָ: תַּחֲיָהּ". (ויקרא כה, ז): כל זמן שחיה אוכלת ממין זה מן השדה, אתה אוכל ממה שבבית; כלה לחיה מן השדה חייב לבער אותו המין מן הבית, וזה הוא בעור של פרות שביעית.

ב. פיצד: הרי שהיו לו גרגרות של שביעית בתוך ביתו אוכל מהן, כל זמן שהתאנים באילנות בשדה; כלו התאנים מן השדה אסור לאכל מן הגרגרות שבבית, אלא מבער אותן. היו לו פרות מרבין, מחלקן מזון שלוש סעודות לכל אחד ואחד.

ג. ואסור לאכל אחר הבעור, בין לעניים בין לעשירים; ואם לא מצא אוכלין בשעת הבעור שורף באש, או משליך לים, או מאבד בכל דבר שמאבד.

ד. היו לו צמוקין של שביעית, וכלו הענבים מן השדה מן הגנות והפרדסים שהן הפקר אף על פי שעדין יש ענבים בגפנים שבתוך החצרות אינו אוכל מן הצמוקין מפני ענבים אלו שבחצר, לפי שאינן מצויין לחיה. אבל אם יש שם ענבים קשים ביותר שאינן נגמרין אלא בסוף השנה, הרי זה אוכל מן הצמוקין בשבילן. וכן כל פיוצא בזה.

ה. אילן שהוא עושה פרות שתי פעמים בשנה, והיה לו מפרותיו הראשונות הרי זה אוכל מהן כל זמן שפרות שניות מצויות בשדה, שהרי מאותו המין בשדה; אבל פרות הסתיו אין אוכלים בשבילן, מפני שהן דומין לפרות שלשנה אחרת.

ו. הכובש שלוש שנים בבית אחת כל שפלה מינו מן השדה, יבער מינו מן החבית; ואם התחיל בה, הרי הכל מבער. וכשם שמבער אכלי אדם, כך מבער אכלי בהמה מן הבית; ואינו מאכילן לבהמה, אם כלה אותו המין מן השדה. וכשם שמבערין את הפרות, כך מבערין את הדמים.

ז. פיצד: הרי שמכר רמונים של שביעית, והרי הוא אוכל בדמיהן, וכלו הרמונים מן האילן שבשדה, ונשאר אצלו מן הדמים שמכר בהן חייב לבער. פיצד עושה: קונה בהן מאכלות, ומחלקן מזון שלוש סעודות לכל אחד ואחד; או ישליך המעות לים המלח, אם לא מצא אוכלין.

ח. שלוש ארצות לבעור: ארץ יהודה כלה ההר והשפלה והעמק, ארץ אחת; עבר הירדן כלו שפלת לוד והר שפלת לוד ומבית חורון עד הים, ארץ אחת; והגליל כלו גליל העליון וגליל התחתון ותחום טבריה, ארץ אחת. ואוכלין בכל אחת ואחת משלשתן, עד שיכלה האחרון שבה.

ט. פיצד: היו לו פרות בארץ יהודה אוכל מהן, כל זמן שיש מאותו המין בכל ארץ יהודה כלה; וכן אם היו לו פרות גליל אוכל מהן, כל זמן שיש מאותו המין בכל ארץ הגליל כלה; וכן בעבר הירדן. ושלוש ארצות אלו, כלן חשובות בארץ אחת לחרובין ולזיתים ולתמרים. ואוכלין בתמרים, עד שיכלה האחרון שבו; ואימתי הוא כולה, עד הפורים. וכן אוכלין בזיתים, עד העצרת; ובענבים, עד הפסח שלמוצאי שביעית; ובגרגרות, עד החנפה.

י. המוליך פרות שביעית ממקום שכלו למקום שלא כלו, או ממקום שלא כלו למקום שכלו חייב לבער: לפי שנותנין עליו חמרי מקום שיצא משם, וחמרי מקום שהלך לשם. ופרות הארץ שיצאו לחוצה לארץ מתבערים במקומן, ולא יעבירם ממקום למקום.

יא. כלל גדול אמרו בשביעית: כל שהוא מאכל אדם, או מאכל בהמה, או ממין הצובעין אם אינו מתקיים בארץ יש לו שביעית ולדמיו שביעית, וחייב בבעור ויש לדמיו בעור. כגון עלי הלוף השוטה ועלי הדנדנה והעלשין, מאכל אדם; וכגון החוחים והדרדרין, מאכל הבהמה; וכגון אסטים וקוצה, ממין הצובעין.

יב. ואם היה מתקיים בארץ, כגון הפואה והרכפה ממין הצובעין אף על פי שיש לו שביעית ולדמיו שביעית אין לו בעור ולא לדמיו בעור, שהרי מתקיים בארץ, אלא נהנין וצובעין בו, עד ראש השנה.

יג. וכל שאינו מיחד לא למאכל אדם, ולא למאכל בהמה, ואינו ממין הצובעים הואיל ואינו לעצים, יש לו שביעית ולדמיו שביעית; אבל אין לו בעור ולא לדמיו בעור, אף על פי שאינו מתקיים בארץ, אלא נהנין בו או בדמיו, עד ראש השנה: כגון עיקר הלוף השוטה, ועיקר הדנדנה, והעקרבנין.

יד. קלפי רמון והנץ שלו, קלפי אגוזים, והגרענין יש להם שביעית ולדמיהם שביעית; אבל אין להם ולא לדמיהם בעור. לולבי זרדים, והחרובים יש להם שביעית ולדמיהם שביעית, ויש להם ולדמיהם בעור. לולבי האלה, והבטנה, והאטדין יש להן ולדמיהן שביעית, ואין להן ולא לדמיהן בעור; אבל לעלין שלהן, יש בעור.

טו. איזו היא שעת בעור העלין, בעת שיכלו מן האילנות שלהן; עלי זיתים, ועלי קנים, ועלי חרובין אין להם בעור, לפי שאינן נובלות וכלות. ועד מתי יהיה אדם מלקט עשבים לחין בשביעית, עד שייבש המתיק; ויגבב עשבים יבשים, עד שתתד רביעה שניה במוצאי שביעית. ועד מתי יהיו העננים מתרין להפנס לפרדסות במוצאי שביעית, לאסוף פרות שביעית עד שתתד רביעה שניה.

טז. הנורד והכפר והלטם, יש להן שביעית ולדמיהן שביעית. הקטף, והוא שרף היוצא מן האילנות ומן העיקרין, אין לו שביעית; והיוצא מן הפגים, יש לו שביעית ולדמיו שביעית. במה דברים אמורים, באילן מאכל; אבל באילן סרק אף היוצא מן העלין ומן העיקרין כפרי שלהן, ויש לו שביעית ולדמיו שביעית.

יז. הכובש ורד שביעית בשמן שלששית, ילקט את הנורד והשמן מתר; כבשו בשמן שלמוצאי שביעית, חייב לבער השמן שהרי הנורד יבש הוא, וכבר נתחייב בבעור. חרובין שלשביעית שכבשן ביין ששית, או ביין מוצאי שביעית חייב לבער היין, שהרי טעם פרות שביעית בו. זה הכלל: פרות שביעית שנתערבו בפרות אחרות מין במינו, בכל שהוא; ושלא במינו, בנותן טעם.